

I.DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DEVLETİ SAVAŞIN ÇIKMASI

- **Birinci Dünya Savaşının ani sebebini 28 Haziran 1914 günü, Avusturya-Macaristan veliahdı Arşidük François Ferdinand'ın Saraybosna'da bir Sırp tarafından öldürülmesi teşkil eder. Bu olay karşısında Avusturya'nın Sırbistan'a savaş ilan etmesi ve Rusya'nın Sırbistan'ın ve Almanya'nın da Avusturya'nın arkasında yer alması Avrupa'yı bir hafta içinde dünya çapında bir savaşa sürüklemiştir. Olayların bu kadar hızlı akımında ise, 1908 Bosna-Hersek buhranından beri gittikçe gerginleşen Sırbistan-Avusturya münasebetleri başlıca rolü oynamıştır.**

- karşısında Avusturya-Macaristan ile AlmanBalkan savaşları ve bu savaşların sonunda Sırbistan'ın genişleyip kuvvetlenmesi, Avusturya için korkutucu olmuş ve Avusturya'nın Sırbistan'a karşı durumunun daha fazla sertleşmesine sebep olmuştur. Fakat Balkan Savaşlarında Osmanlı Devleti'nin yenilgisi ve İmparatorluğun milletlerarası plandaki zayıflığı Rusya'nın da Boğazlar üzerinde iştahını kamçulamıştır. Bu ise, Sırbistan ile Rusya'yı birbirine daha fazla bağladığı gibi Rusya'nın Balkanlardaki faaliyetleri ya'yı bu devletin karşısına dikilmeye sevk etmiştir.

- Bu gelişmelerin başlangıcını, Osmanlı Devleti'nin birinci Balkan savaşının sonundan itibaren giriştiği askeri reform hareketleri ve bunun doğurduğu milletlerarası çatışmalar teşkil eder.

- **Birinci Balkan Savaşında Osmanlı kuvvetlerinin Balkanlılar karşısında çok kısa bir sürede ağır yenilgilere uğraması, Osmanlı Devleti'ne, askeri teşkilatının düzenlenmesi ve kuvvetlendirilmesi zorunluluğunu açık bir şekilde gösterdi. Bunun için donanmasının ıslahını İngiliz Amiral Limpus'a verdi. Jandarmanın düzenlenmesi ise İtalyan subaylarına verildi. Maliye ve gümrüklerin düzeltilmesi Fransız uzmanlarına verildi. Öte yandan, Almanya'ya da başvurup kara ordusunun düzeltilmesi için Almanya'dan askeri uzmanlar istedi.**

- **Sadrizam Mahmut Şevket Paşa, Almanya büyükelçisi Wangenheim ile 24 Nisan 1913 günü bu meseleyi konuşurken şöyle demişti: "Türkiye, ancak Almanya' ve İngiltere'ye dayandığı takdirde yeniden canlanabilir. Bu iki devletin şimdiye kadar birbiriyle çatışır durumda olması bizim için başlıca talihsizlik sebebi olmuştur. Fakat Türkiye'nin, bir Alman-İngiliz uzlaşmasını sağlayacak bir zemin olmasına da çalışmalıyım". Bu suretle Osmanlı Devleti' bir yandan ordusunu ıslah ederken, bir yandan da dış politikasını bu iki devlete dayamak amacını güdüyordu. Fakat Alman büyükelçisi, Osmanlı Devleti'nin bu teklifini, memleketinin Osmanlı İmparatorluğundaki menfaatleri açısından ele almış ve Berlin'e gönderdiği, raporunda şunları yazmıştır: "Orduyu kontrol eden kuvvet Türkiye'de en büyük kudret olacaktır. Hiçbir Alman düşmanı hükümet, ordu tarafımızdan kontrol edildikçe, iktidar mevkiinde kalamayacaktır".**

- **Bununla beraber, Almanya ile bu konuda yürütülen görüşmeler, 1913 yılının sonuna kadar devam etti. Alman hükümeti özellikle İngiltere'den çekindiği için, teklifi hemen kabul etmemişti. Fakat gerek İngiltere'ye, gerek Rus çarına danıştıktan sonra teklifi kabul etti ve General Liman von Sanders komutasında bir Alman askeri heyeti 1913 Kasımında İstanbul'a geldi. Liman von Sanders, rütbesi dolayısıyla, İstanbul'daki Birinci Kolordu Komutanlığına tayin edildi. Yani bir Alman generaline Türk Ordusunda fiilen bir komutanlık verilmişti.**

- Bu durum Rusya'yı telaşlandırdı ve bir Rus generalinin de Türk Ordusuna tayin edilmesini istedi. Fransa' da Rusya'yı destekledi. İstanbul'da hava bir süre gerginleşti. Rus Dışişleri Bakanı Sazanov, Almanya'nın bu hareketinin Rusya'ya karşı "hasmane" bir hareket teşkil ettiğini söylüyor ve Fransa da, Rusya'ya, Osmanlı Devleti'ni bu teşebbüsten vazgeçirmek için İstanbul'a bir savaş gemisi göndermesini tavsiye ediyordu.

- Lakin İngiltere'nin, Rusya'nın bu derece ileri gitmesini istememesi ve Almanya'nın da itidalle hareketi sayesinde mesele 1914 Ocak ayında çözümlendi. Liman von Sanders, Kolordu komutanlığından alınarak ordu müfettişliğine getirildi ki, bu, komuta yetkisinin fiilen elinden alınması demektir. Rusya bu formülü tatminkâr buldu ve mesele de böylece kapandı. Fakat bu olay Almanya üzerinde iz bırakmadan geçmedi. İmparator II'inci Wilhelm, "*Rusya-Prusya münasebetleri artık ebediyen ölmüştür. Artık birbirimizin düşmanı olduk*" diyordu.

Yakarıya geçivermişti hepsi de birden,
İçini döküyordu Hakk'a herkes derinden;
Kuduruyordu mütegalipier kederinden
... Ve emindi Mehmetçik yarın ki zaferinden.

- **Almanya'nın İstanbul'da kazandığı bu nüfuz Rusya üzerinde korkutucu bir tesir yaptı. Şimdi Rusya'nın İstanbul üzerindeki bütün tasarıları önemli bir engelle karşılaşmış oluyordu. Bu engeli bertaraf etmek için Rusya iki yola gitti. Birincisi, bir buhranın doğuracağı ilk fırsatta Boğazları ele geçirmeye karar verdi ve bunun hazırlıklarına başladı. İkincisi, Rusya, 1914 Martından itibaren, Sırbistan, Yunanistan ve Romanya arasında yeni bir Balkan Ligi kurmak ve Üçlü İttifakın bir üyesi olan Romanya'yı bu kombinezona çekmek için çaba harcamaya başladı. Romanya, Transilvanya'yı ele geçiremediği için Avusturya'ya sempati beslememekle beraber, Üçlü İttifakın ayrılmayı da göze alamadı.**

- Rusya'nın kurmak istediği Balkan Ligi, Bulgaristan ile Osmanlı Devleti'ne yönelecekti. Bunun için, Rusya'nın bu faaliyeti Avusturya'nın gözünden kaçmadı ve o da Bulgaristan ile Osmanlı Devleti'ni İttifak ettirerek Balkanlarda Sırbistan ve Rusya'ya karşı bir blok kurmak istedi. Fakat Saraybosna suikastı olduğu zaman Avusturya'nın çabaları hala devam etmekteydi.

- **Avusturya ile Rusya Balkanlarda bu şekilde yeni bir mücadele safhasına girdikleri sıradadır ki, Saraybosna olayı patlak verdi.**
- **Veliaht François-Ferdinand'ın 28 Haziran 1914 günü Saraybosna'da Princip adlı bir Sırp tarafından ldrlmesi, Avusturya'nın 1908 de Bosna Hersek'in ilhak etmesinin Sırbistan'da ve Bosna-Hersek Sırp lıları arasında uyandırdığı tepkinin bir sonucu idi ve Avusturya İmparatoru artık çok ihtiyarladığı için, François-Ferdinand'ın hükümdarlığa geçmesi bahis konusu idi.**

- Suikast olayı karşısında Avusturya'nın tepkisi gayet sert oldu. Bu sefer Sırbistan'a ağır bir ders vermeye karar verdi ve bir savaşı da göze aldı. Yalnız, işe Rusya'nın da karışacağını bildiğinden Almanya'nın durumunu öğrenmek istedi. Almanya ise, buhran genişlese bile, Avusturya'nın yanında yer alacağını kesin olarak bildirdi. Almanya, Avusturya'yı desteklemeye karar verirken, Uzakdoğu'da ağır bir yenilgiye uğrayan Rusya'nın, durumunu henüz düzeltmediğini ve bir savaşı kolaylıkla göze alamayacağını hesaplamıştı.

- **Almanya'nın desteğini sağlayan Avusturya, 23 Temmuz 1914 de Sırbistan'a 48 saat süreli sert bir ulti­matom verdi. Ultimatomda özellikle suikast olayının kovuşturulması bakımından birçok şeyler isteniyordu ve bunlar arasında, Avusturya aleyhtarı olan subay ve memurların Sırbistan ordu ve idaresinden azledilmesi, kovuşturmanın Avusturya ile birlikte yürütülmesi, alınan tedbirlerden Avusturya'ya derhal bilgi verilmesi gibi hususlar bulunuyordu.**

• Sırbistan 25 Temmuzda verdiği cevapta, bu isteklerin bir kısmını kabul etmemiş ve kabul etmiş göründüklerini de, kaçamaklı bir kabule bağlamıştı. Bunun üzerine Avusturya aynı gün Sırbistan'la diplomatik münasebetlerini kesti ve 26 Temmuzda Sırbistan'ın seferberlik ilan etmesi üzerine, bu devlete hazırlanma fırsatını vermemek için, 28 Temmuzda Belgrat'ı bombardıman ederek savaşa başladı. Sırbistan'a savaş ilan etmekle Avusturya, diplomatik bir çözüm yolu ile kendisinin durdurulamayacağını ve Sırbistan'ı "*cezalandırmaya*" kararlı olduğunu Avrupa'ya göstermek istemişti ki, bu, Rusya'yı da kesin bir durum almaya itmek demektir.

- Gerçekten, İngiltere, diplomatik yolla buhranı yok etmek için, Avusturya'nın Sırbistan'a ultiatom vermesi üzerine, Almanya nezdinde teşebbüste bulundu ve bir milletlerarası konferans toplamak istedi. Almanya' bu teklife yan çizdiği gibi, İngiltere'nin sorusuna karşılık, Belçika'yı işgal etmeyeceğine dair teminat vermekten de kaçındı. Bu, İngiltere'nin üzerinde olumsuz bir etki yaptı. Zaten Rusya da kendisini sıkıştırmaktaydı.

Fehmi Gürbüz

8/D

368

İzlediğiniz İçin Teşekkür Ederim.